

Miljödepartementet

Diarienummer

Utr 2022/64

Datum

2022-12-07

Yttrande över Länsstyrelsen i Uppsalas redovisning av uppdraget att ta fram underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen

Trafikanalys har anmodats att yttra sig över Länsstyrelsen i Uppsalas redovisning av uppdraget att ta fram underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen.

Trafikanalys väljer att avgränsa sitt yttrande till förslag som Trafikanalys bedömer berör transportpolitik och områden inom vilka Trafikanalys verkar och avstår att yttra sig över redovisningens övriga delar.

Sammanfattning

- Vi delar länsstyrelsens uppfattning att den lokala och regionala nivån har en central roll i klimatomställningen.
- Länsstyrelsen föreslår flera nya former för statligt stöd till klimatåtgärder. Vi förespråkar dock att regeringen i stället arbetar med att förstärka och utveckla de stöd som redan finns.
- På motsvarande sätt anser vi att inrättandet av nya funktioner bör samordnas med befintliga funktioner och pågående initiativ av liknande karaktär där så är lämpligt och ändamålsenligt. Flera sådana redan idag potentiella samordningsmöjligheter nämns i underlaget och vi vill betona vikten av att dessa uppmärksammas. Vi ser det som angeläget, dels för att begränsa förekomsten av administrativa överbyggnader i det samlade klimatarbetet, dels för att underlätta samordningen av insatser inom olika områden.
- Trafikanalys tillstyrker förslaget om ytterligare medel för att koordinera och utveckla lokal och regional statistik.

Trafikanalys generella kommentarer

Trafikanalys vill inledningsvis framhålla att vi ser positivt på den höga ambition som länsstyrelsens förslag till åtgärder är ett uttryck för. Vi delar länsstyrelsens uppfattning att

den lokala och regionala nivån har en central roll i klimatomställningen. Vår bild är också att de åtgärder som länsstyrelsen föreslår i sitt underlag har tydlig bäring på de hinder för klimatomställningsarbetet som identifieras i underlaget. Vi har samtidigt ett antal synpunkter på förslagen.

Ett generellt konstaterande från Trafikanalys sida är att kommuner och regioner är politiskt styrda organisationer som inom sina ramar bestämmer inriktning. Länsstyrelsens konstaterande "att vissa kommuner inte anser att klimatfrågan ingår i deras kärnverksamhet" kan bero på bristande förutsättningar att prioritera klimatfrågan men det kan också vara ett uttryck för ett svagt lokalt engagemang för frågan. Om så är fallet finns det en risk att de förslag som syftar till att underlätta för kommunerna (och i förekommande fall även regionerna) att prioritera klimatarbetet inte kommer att få något genomslag i praktiken.

Trafikanalys ser skäl att stödja det lokala och regionala klimatarbetet med statliga resurstillskott i enlighet med flera av de resonemang som förs av länsstyrelsen. Däremot är vi tveksamma till införandet av nya stödformer för klimatåtgärder så som de föreslås i underlaget. Trafikanalys förespråkar att regeringen i stället arbetar med att förstärka och utveckla de stöd som redan finns. Idag finns flera stöd att söka och en utmaning är snarare en bättre samordning av dessa. Att ytterligare öka antalet möjliga stöd ökar dessutom den administrativa bördan för både de sökande instanserna och de instanser som ska ansvara för stöden. Detta belastar således redan begränsade resurser.

Som ett specifikt exempel kan vi nämna förslag 7 om en regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion. Här föreslår länsstyrelsen att statligt stöd ska kunna sökas för klimatåtgärder inom området. Men inom transportsektorn finns idag flera möjligheter till statligt stöd, bland annat via Klimatklivet, de så kallade stadsmiljöavtalen och i viss utsträckning inom ramen för länstransportplanerna. Vi anser att länsstyrelsen inte på ett tydligt sätt har redovisat varför det finns ett behov av ytterligare en form av statligt stöd. Regeringen kan i stället arbeta med de ekonomiska ramarna för befintliga stöd. En annan väg framåt är att öka möjligheten till statlig medfinansiering för så kallade steg 1- och steg 2-åtgärder genom att förtydliga de förordningar som reglerar detta. Se Trafikanalys rapport 2022:14 för en genomgång av ett sådant förslag från Trafikanalys.

Utöver nya stödformer föreslår länsstyrelsen också ett antal nya funktioner, där exempelvis förslag 1 utgörs av en Nationell samordnare för kommuner och regioners klimatomställning och förslag 2 av ett "Myndighetslyft" för kommuners och regioners klimatomställning. Trafikanalys vill betona viken av att inrättandet av sådana nya funktioner eller justerade uppdrag till myndigheterna samordnas med andra pågående initiativ av liknande karaktär och inom närbesläktade områden. Denna samordning är viktig dels av administrativa skäl, dels för att minska risken för inomstatlig konkurrens mellan olika myndighetssamordnande funktioner och fragmentering av det statliga arbetet. Länsstyrelsen nämner en förstärkt roll för Miljömålsrådet eller Rådet för hållbara städer som ett alternativ till en särskild nationell samordnare, men avfärdar det med motiveringen att dessa två råd inte bedöms ha möjlighet utifrån sina uppdrag att ge tillräckligt utrymme för just klimatområdet. Det framgår dock inte varför en ny samordningsfunktion skulle vara bättre än ett justerat uppdrag för något av nämnda råd.

De funktioner som föreslås har också karaktären av tidsbegränsade projekt. Vi ser då en fara i att resurser satsas och kraft läggs på att upprätta funktioner som efter en etableringsfas riskerar att läggas ned.

Trafikanalys specifika kommentarer

Förslag 2.4 Förstärkt uppdrag till statistikmyndigheter att utveckla statistik på lokal och regional nivå

Trafikanalys tillstyrker förslaget om ytterligare medel för att koordinera och utveckla lokal och regional statistik. Det är en fråga av särskilt nationellt intresse. Trafikanalys anser att det är bra att utvecklingen av lokal och regional statistik lyfts fram som ett eget förslag. Det bör finnas synergier mellan flera statistikansvariga myndigheter då alla brottas med att tillgodose de ökade statistikbehoven och myndigheterna levererar underlag i ett gemensamt och integrerat statistiksystem. Ett stort hinder för redovisning av lokal och regional statistik är däremot de sekretessbegränsningar som tas upp i Tillväxtanalys regeringsuppdrag om näringslivets klimatomställning. Där lämnas förslaget att utreda möjligheten att justera tidsperioden för statistiksekretessen för miljö-, klimat-, och energirelaterad statistik, ett förslag som Trafikanalys också tillstyrker i vårt remissvar (Utr 2022/62).¹ Dessa två förslag är viktiga att genomföra tillsammans. Det spelar ingen roll om detaljerade dataunderlag finns om de ändå inte kan offentliggöras.

Generaldirektör Mattias Viklund har beslutat i detta ärende efter föredragning av Pia Sundbergh. I beredningen av ärendet har också Patrik Tornberg, Henrik Petterson, Lennart Thörn samt avdelningschef Gunnar Eriksson deltagit.

Mattias Viklund
Generaldirektör

¹ Eftersom förslaget har bäring på flera statistikområden är det bra om frågan utreds övergripande och inte enbart för miljö-, klimat-, och energirelaterad statistik.